

ходиться рівень освіти та естетичного наповнення суб'єкта сучасного суспільства.

2. Входять в моду і побут дизайнерські, високохудожні татуювання. В зв'язку з процесом розвитку промисловості та створенню безпечних пігментів, широкою обізнаністю населення, знаннями та вмінням майстрів тату – tattoo artist (міжнародний термін), завдяки естетичному початку і їх майстерності в передачі кольору та тіні, композиції та ефек-

ту об'ємного зображення, татуювання деформується позитивно.

3. Розуміння напрямів, видів та функцій в класовому татуюванні безперечно відібрається в художньому розвитку особистості в сучасному світі. Функціонально татуювання виводить на привілейну складову замість паспортизаційної функції - функцію декоративно-естетичну.

Література

1. Хамбли У. Д. История татуировки. Знаки на теле. Ритуалы, верования, табу. Москва: Центрполиграф, 2014. 272 с.
2. Леви-Строс К. Структурная антропология. Москва, 2001. 512 с.
3. Полосьмак Н. В. Поховання знатної Пазирикської жінки. 1996. 167 с.
4. Балдаев Д. С. Татуировки заключенных. Санкт-Петербург: Лимбрусс пресс, 2006. 168 с.
5. Медникова М. Б. Неизгладимые знаки: татуировка как исторический источник. Москва: Языки славянских культур, 2007. 220 с.
6. Пирожков В. Ф. Законы преступного мира молодежи. Криминальная субкультура. Гл. 4. Тверь: Изд. Приз, 1994. 320 с.
7. Queen W. Under and Alone. Random House, 2005. 228 p.
8. Kusters A. Odo Yakuza Tokyo // Zabrozas. Burn Magazine. 224 p.
9. Барановский В. А. Искусство татуировки. Москва: Славянский дом книги, 2002. 320 с.
10. Бодалёв А. А. Вершина в развитии взрослого человека. Москва, 1998. 278 с.

*Рекомендовано до публікації доктор наук з мистецтвознавства Михайлова Р. Д.
Дата надходження рукопису 10.05.2018*

Кротевич Олександр Володимирович, директор, дизайн-студія, Київський національний університет технологій та дизайну, вул. Немировича-Данченка, 2, м. Київ, Україна, 01011
E-mail: aleksandr_44@ukr.net

УДК 397:391.91

DOI: 10.15587/2313-8416.2018.140132

ВПРОВАДЖЕННЯ ТА МІСЦЕ ЧЕРВОНОГО КОЛІРУ, ЯК ОСНОВИ В ТРАДИЦІЙНИХ КРОЛЕВЕЦЬКИХ РУШНИКАХ.

© Л. В. Кротевич

У статті з'ясовані особливості художнього етнографічного витвору української Слобожанщини – Кролевецький рушника. Розглянута технологія виготовлення сировини для стародавнього ткацького виробництва, а також особливості мотивів в структурі малюнків та кольорів, які використовували майстри. Розставлені акценти впливу на унікальність особливого стилю Кролевецького рушника та їх призначення за композиційним рішенням на особливі події життя мешканців та суспільства в цілому

Ключові слова: Кролевецький рушник, Слобожанщина, художній, етнографічний, витвір, ткацтво, червоний колір, композиції

1. Вступ

В умовах різних економічних змін суспільство звертається до відродження ідентичних цінностей – в даному випадку, відродження Слобожанщини. Вивчення, збереження традицій набуває найважливішого значення в сьогодні. Дослідити композиційну особливість та кольорові рішення художнього ткацтва Кролевецьчини, охарактеризувати явище, яке пов'язане з національною свідомістю і культурним вихованням молоді та обґрунтувати місце і роль українського традиційного народного промислу в естетичному і культурному просторі. Проаналізувати

визначну роль українських сімейних традицій, в яких рушник постає атрибутом молодіжної моди, та передає інформацію майбутнім поколінням, відроджуючи інтерес до свого родоводу, до рідного краю.

2. Літературний огляд

В статті вказується на те, що зростаючий попит на тему відродження історичної пам'яті та автентичності регіону має своє продовження та місце в існуванні поглибленого вивчення. Різні дослідники [1, 2] розкривали окремі проблеми національної ідентичності, досліджували історичний симбіоз різних

культур в різних епохах, в тому числі їх вплив на мистецькі вироби Слобожанщини. Але про вплив кольорів на композиційне та традиційно-художнє ткацтво, насамперед Кролевецьких рушників говорилося уривково та побіжно від цієї проблематики. Вбачається, що вплив червоної нитки, як кольору є основоположним і домінантним в тематиці композиційних рішень, в передачі сенсійного навантаження, в передачі культури нащадків через покоління.

3. Мета та задачі дослідження

Мета даного дослідження полягає в визначенні місця червоного кольору нитки, як основного в художніх традиційних виробах – Кролевецьких рушниках.

Для досягнення мети були поставлені наступні задачі:

1. Довести характерну особливість проектування ткацьких форм і образів Кролевецьких рушників.

2. Визначити основний домінантний колір нитки в унікально-індивідуальному стилі Кролевецької вишивки та ткацтва.

4. Червоний колір, як основа традиційних Кролевецьких рушників

Кролевецький рушник – особливий художній витвір етнографічного українського краю під стародавньою назвою Слобожанщина. Назва регіону від-

булась з типу поселень, що користувалися більшими вольностями, ніж у глибині держави, – місцевості, назва яких, у свою чергу, відбувається з слова свободи – поселення вільних українських городових козаків і селян. В першій половині XIII століття, під час монголо-татарського нашествия, багаті слов'янські поселення були знищені, а край розсіпаний. В середині XIII століття ці землі відійшли до Золотої Орди, а після битви на Синіх Водах в 1362 році ввійшли до складу Великої князівства Литовського. А вже з XVI століття більшість земель сучасної Слобожанщини перейшли до складу Московського князівства. Всі ці події відзначилися подалі в ткацьких виробах цього краю. Перша згадка про Кролевецькі рушники датується 1693 роком [3].

Своєрідна технологія заготівлі сировини для тодішнього ткацького виробництва. Спочатку вибирали плоскінь – стебла воловічого роду конопель, які давали більш тонке волокно і швидше дозрівали. Потім брали жіночі стебла, вибираючи їх із землі з корінням. Ставили в копиці на полі, щоб висохли стебла, там же і молотили. Після чого відвозили додому, мочили в ставках або річках, знову висушували, терли, шарпали і м'яли ногами. Не менш складним був процес прядіння нитки за допомогою веретена [4]. І тільки в XIX ст. прядка замінила веретено і полегшила працю (рис. 1).

Рис. 1. Ткацький станок XIX ст. в музеї м. Кролевець

У XVI–XVIII століттях через Слобожанщину пролягали великі торговельні шляхи. Вони пов'язували російські землі з Чорним морем. Через це стали проводити ярмарки в Харкові, Кролевеці, Охтирці, Сумах [5].

Наші предки -ткачі використовували переважно три базових кольори – білий, чорний, червоний.

Кролевецькі ткачі використовували лише два, червоний і білий. Чому саме ці ?

Білий колір символізував з давнини простір, який розташований між небом і землею. Вважається, що він символ свободи, цнотливості і чистоти. З білим кольором поєднується вся колірна гамма. Білий колір багатий своєю чистотою, бо несе в собі весел-

кові кольори, на які розпадається, коли зустрічається з чистими краплями небесної води, як райдуга. Тож у його небесно-світлій чистоті – гармонія всіх кольорів, як в Богові – гармонія цілого світу. В білих кольорах Служба Божа на Різдво Христове, Вознесіння і Преображення Господнє, а також на Благовіщення і ранкова Служба на Великдень [6]. Таким чином, білий колір асоціюється з денним світлом, а також з провідною силою. Це знали наші пращури, це відтворювали майстри на ткацких виробках.

Червоний колір – колір краси, радості, бажання – тому що з червоним кольором були пов'язані благі побажання. Вбрання Богоматері було червоним, що було пов'язано з материнством, з подовженням роду .

Таким чином – колір – це не абстракція, то, до чого ми звикли вже в XIX столітті.

У Середньовіччі колір не був поверхневим, він був сутнісним. Червоний - колір священної крові Христа, пролитої в ім'я порятунку людей. Друге значення червоного кольору пов'язане з образом священного вогню, який запалився в день Страшного суду. Червоний колір символізує вогонь, життя, бездоганність. Зображення вогню можна побачити у вигляді хреста. Вогонь символізує сонце, і його наділяють тими ж властивостями – силою, теплом, радістю . Він символізує ідеальність і здоров'я .А також , це прекрасний захист від усього лихого [7].

В Кролевецьких рушниках використовували тільки червоний та білий кольори. Сила притаманна цим кольорам та подвійне значення доводить, що майстри свідомо вибирали ці кольори

кожний раз в коду малюнка записували бажання так, як того вимагала подія, яка була відображена в рушникові.

За характером поєднання кольорів колорит може бути спокійним або напруженим, холодним або теплим, світлим або темним, а за ступенем насиченості і сили кольору - яскравим, стриманим, бляклим і т.д.. Аналізуючи орнаменти які майстрині використовували, ми бачимо що вони розташовані таким чином, що впливають і зосереджують нас, наші почуття на конкретному явищі, на конкретній події. Чи то радісній події, чи навпаки. Закодовані в символи побажання посилюють це значення. Колір додає смислове і чуттєву забарвлення. У мистецтві знак з'єднується з виразним позначенням, в результаті чого виходить синтетичне злиття двох якостей в єдину художню форму [8–10]. В даному випадку, в Кролевеці, це поєднання трансформувалося в художню форму для рушника біло-червоних кольорів (рис. 2).

По білому, чи по червоному тлі між густо червоними паралельними смугами витканий орнамент. Є рушники які заткані суцільними візерунками. На тлі, орнамент створювали незаткані білі прямокутники, розташовані ланцюжком, іноді в розсип, іноді рівні чи з паралельними смугами. Майстри передавали навколишній світ за допомогою умовних знаків – прямою горизонталлю – землю, хвилястою – воду, хрестом – вогонь.

Особливий мотив – це дерево-квітка, Берегиня, так місцеві жителі називають символ, який пращури виткали на полотні кожного рушника (рис. 3).

Рис. 2. Кролевецькі рушники з біло-червоною гамою кольорів

Рис. 3. Вишивка на рушнику: Берегиня дерево-квітка

5. Результати дослідження.

Значення проведених досліджень важливо для розуміння напрямків розвитку Кролевецького рушника з його червоною ниткою, де визначаються значимість та місце цих факторів в особистій стильовій групі мистецтва ткацтва. Проведені дослідження важливі для розуміння особливостей стилів слобожанського ткацтва, зокрема кролевецького рушника, як особливого художнього витвору української етнографії.

6. Висновки

1. Характерна особливість проектування ткацьких форм і образів Кролевецьких рушників є в тому, що Слобожанські майстрині багато століть тому, заснували свій колірний і орнаментальний стиль, який за традицією пройшов багаторазові випробування часом, інноваціями, популярністю і попитом. Кролевецький рушник, з його червоною ниткою залишається художнім здобутком сучасних поколінь.

2. Основоположний, домінуючий колір нитки в унікально-індивідуальному стилі Кролевецької вишивки та ткацтва є червоний на білому фоні, що в комплексі дає змогу виділити їх в окрему стильову групу.

Література

1. Тітар О. В. Культура Слобожанщини: проблеми національної ідентичності: монографія. Харків: Райдер, 2006. 306 с.
2. Маслійчук В. Л. Провінція на перехресті культур: Дослідження з історії Слобідської України XVII–XIX ст. Харків, 2007. 250 с.
3. Боряк О. Кролевецьке ткацтво в усних свідченнях: (із польового щоденника етнографа 80-х років XX ст.): мат. Третьої наук.-практ. конф. // Рушник: символ, образ, знак. Глухів, 2004. Текст .С. 16–21.
4. Про Кролевець // Земский сборник Черниговской губернии. Чернигов, 1903. № 3. С. 321–352.
5. Карась А. Кролевецьке ткацтво // Нариси історії Кролевеця: зб. краєзнав. пр. Київ, 2002. С. 43–76.
6. Кролевецьке ткацьке виробництво // Кустарная промышленность России. Разные промыслы. Т. 1. Санкт-Петербург, 1913. С. 536–546.
7. Мусієнко П. Н. Тканини // Історія українського мистецтва. Т.4 (1). Київ, 1969. С. 265–275.
8. Малиношевська С. Кролевецький барвистий рушник – символ нашого рідного краю // Кролевецький вісник. 2002. Текст. С. 2.
9. Шейна Т. Її доля – вписати сторінку в історію рушника // Кролевецький вісник. 2004. С. 4.
10. Угненко Т. В. Кролевецьке художнє ткацтво // Енциклопедія Сучасної України. Т. 15: Кот–Куз. Київ, 2014. С. 531–532.

*Рекомендовано до публікації д-р наук з мистецтвознавства Михайлова Р. Д.
Дата надходження рукопису 29.05.2018*

Кротевич Ліна Василівна, викладач, кафедра дизайну, Київський національний університет технологій та дизайну, вул. Немировича-Данченка, 2, м. Київ, Україна, 01011
E-mail: lina_crimea@ukr.net